

תכנית התואר השני בתקשורת חזותית M.Des

שנתון תשפ"ג

ראש התוכנית: ד"ר ליאת לביא

רכזת מחלקה: מעיין לוין

דוא"ל: vc.mdes@bezalel.ac.il

סגל המרצים והמרצות

יעל בורשטיין	פרופ' אורי ברטל (בשבתון)
עודד בן יהודה	פרופ' מרב סלומון
מאיה ויניצקי	פרופ' ענת קציר
עומר זיו	פרופ' עדי שטרן
יולי כהן	ד"ר אריאל הנדל
ליאת סגל	ד"ר אהד זהבי
אורי סוכרי	ד"ר ליאת לביא
אבי קריצמן	ד"ר נעמי מאירי-דן
גיאת שגיא	ד"ר רועי עמית
	ד"ר עמית שניאק

אנו חיים בתקופה שבה השינוי במרחבים התרבותיים והטכנולוגיים הולך ומואץ. הטכנולוגיות החדשות והתמורות החברתיות הקשורות בהן מביאות להתפשטות והתעצמות של המרחב החזותי, ולצד זה – של מרחב ההזדמנויות הנפתח בפני העוסקים בתקשורת חזותית. במקביל הולכת ומתפתחת ההכרה בעוצמה הציבורית והכלכלית של היצירתיות והחדשנות שמעצבים ומעצבות מביאים איתם לכל סביבה שבה הם פועלים.

תכנית התואר השני בתקשורת חזותית (M.Des) היא תכנית דו-שנתית, היחידה מסוגה בישראל, הפועלת כחממה פורצת דרך לפיתוח פרויקטים חדשניים בשדה התקשורת החזותית.

התכנית מיועדת למי שהפגינו מצוינות בלימודיהם או בפעילותם/ המקצועית בתחומי התקשורת החזותית, ומזמינה אותם/ לפתח את המומחיות המקצועית שלהם ולרכוש מיומנויות חדשות שיכשירו אותם/ להוביל תהליכי עומק ולפעול כסוכני שינוי במרחבים החזותיים, התרבותיים והטכנולוגיים של המאה ה-21.

הסינתזה בין תיאוריה ופרקטיקה, שהיא אחד מצירי המרכזיים של התכנית, מעודדת את הלומדים והלומדות בתכנית לפתח עמדה מעמיקה וביקורתית ביחס לשדה הפעולה שלהם/ו, להרחיב את גבולותיו, להתפתח כיוצרים בשדה זה ולהפוך למובילי/ות ומחוללי/ות שינוי. ברוח זו, מעודדת התכנית העמקה, תעוזה ויוזמה.

בלב תכנית הלימודים עומד פרויקט מרכזי, מעשי ומחקרי (Practice-Based Research), שאותו מפתחים הסטודנטים והסטודנטיות במשך שנתיים בליווי מומחים ומומחיות בתחומי התקשורת החזותית, התיאוריה והטכנולוגיה.

לצד תכנית הלימודים ובמסגרתה מקיימת התכנית שיתופי פעולה, סדנאות אורח ומפגשים עם מעצבים, מעצבות, חוקרים וחוקרות מובילים מהארץ ומהעולם.

מרכיבי תכנית הלימודים

תכנית הלימודים כוללת שלוש חטיבות לימוד רעיוניות ומעשיות:

1. חטיבה משולבת - מעשית ועיונית

"היפר - סטודיו":

מסגרת של 4 קורסי סטודיו סמסטריליים שמטרתם הבנת דיסציפלינת התקשורת החזותית ברשת ההקשרים הרחבה בה היא פועלת. כל קורס נסוב סביב ציר קונטקסט מרכזי ומועבר על ידי שני מרצים/ות בעל/ות אוריינטציה תיאורטית ומעשית. רצף הקורסים מאפשר את בחינת התחום בארבעה חתכים: חתר בין-תחומי, טכנולוגי, חברתי/פוליטי, והיסטורי. קורסי ה"היפר-סטודיו" מהווים מסגרת המשלבת דיון תיאורטי עם סדנת עיצוב מעשית שתוצריה יגיבו לפן התיאורטי או ישמשו לו כמקרי בוחן. כל קורס "היפר-סטודיו" מקנה לסטודנט/ית 3 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף ב-4 קורסי "היפר-סטודיו" בהיקף כולל של 12 נ"ז.

פרויקט מרכזי:

הפרויקט המרכזי עומד במרכז לימודי המוסמך בתקשורת חזותית, מוגדר, מנוסח ונחקר במהלך השנה הראשונה ומפותח במהלך השנה השנייה ללימודיו/יה של הסטודנט/ית בתכנית. הפרויקט הוא בעיקרו מעשי ומלווה בעבודה כתובה, הן כבסיס מחקרי והן כנייר עמדה התומך בפן המעשי. נושא הפרויקט נבחר על ידי הסטודנט/ית שמונחה בהיבטים מעשיים ותיאורטיים של עבודתו/ה במסגרות הנחיה אישיות וקבוצתיות. מנעד האפשרויות רחב ביותר הן מבחינה דיסציפלינרית והן מבחינה מדיומלית. הפרויקט המרכזי מקנה לסטודנט/ית 12 נ"ז.

2. חטיבה מעשית

חטיבה זו מיועדת להעמקת מיומנויותיהם של הסטודנטים/ות כמעצבים/ות ויוצרים/ות. בחטיבה 3 מרכיבים:

סדנאות נושא - כל סדנה תוקדש לנושא מרכזי רחב אליו מתייחסים הסטודנטים/ות בפרויקטים במהלך הסמסטר. על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף בסדנת נושא אחת בכל שנה בהיקף של 2 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית להשתתף ב-2 סדנאות נושא לתואר בהיקף כולל של 4 נ"ז.

קורסי בחירה מעשיים - קורסי הבחירה המעשיים מוקדשים לז'אנרים, פורמטים או טכנולוגיות. על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף בקורס בחירה מעשי אחד בכל שנה בהיקף של 2 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית להשתתף ב-2 קורסי בחירה מעשיים בהיקף כולל של 4 נ"ז.

סדנאות אורח - מדי שנה מוצעות לסטודנטים/ות סדנאות בנות שבוע המועברות על ידי מעצבים/ות ויוצרים/ות מובילים מהארץ ומחו"ל. על כל סטודנט/ית להשתתף בסדנת אורח אחת בכל שנה בהיקף של 1 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף ב-2 סדנאות אורח בהיקף כולל של 2 נ"ז.

3. חטיבה עיונית

שנה א':

סמינר חובה עיוני - מאפשר לסטודנט/ית להרחיב את אופקיו/ה בקונטקסט רחב של תחום העיצוב ובמגמות הבולטות בעיצוב העכשווי, ולבסס את מיומנויות המחקר והכתיבה שלו/ה (4 נ"ז).

קורס מתודולוגיות מחקר וכתיבה - המקנה לסטודנט/ית כלים למחקר וכתיבה אקדמית. הקורס ניתן במתכונת של פרו-סמינר (2 נ"ז).

קורס חובה עיוני - המאפשר לסטודנט/ית העמקה בתיאוריות שונות וביחסים האפשריים בינן לבין תחום התקשורת החזותית (2 נ"ז).

שנה ב':

סמינר מחקר וכתיבה בסביבת עיצוב הסמינר מהווה מסגרת לפיתוח המחקר שבלב הפרויקט המרכזי (בהיקף של 4 נ"ז).

קורס עיוני - המאפשר לסטודנט/ית לימוד והעמקה בתחום ספציפי (2 נ"ז).

תקופת הלימודים

משך הלימודים בתכנית הנו 4 סמסטרים (2 שנות לימוד).
הלימודים בתכנית מתקיימים בבניין בצלאל הר-הצופים, ירושלים.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 48 נ"ז.

דרישות התוכנית למעבר משנה לשנה וקבלת תואר מוסמך

תנאי המעבר משנה א' לשנה ב':

1. ציון עובר בכל קורסי התכנית בשנה א'.
2. השלמת 2/3 מחובות הלימוד העיוניות בתכנית.

לצורך קבלת תואר מוסמך בתקשורת חזותית יהא על הסטודנט/ית למלא אחר

הדרישות הבאות:

1. צבירת 48 נקודות זיכוי אקדמיות במסגרת קורסי התוכנית והפרויקט המרכזי.
2. מילוי סך החובות האקדמיות כפי שנקבעו לתכנית.
3. השתתפות בשתי סדנאות אורח.
4. קבלת ציון עובר בכל קורסי התכנית.
5. עמידה בכל הדרישות המנהליות הנדרשות מסטודנט בבצלאל.

שנה א'

9 נ"ז	3 ש"ש	3 "היפר סטודיו"
4 נ"ז	2 ש"ש	1 סמינר חובה
2 נ"ז	1.5 ש"ש	1 קורס בחירה מעשי
2 נ"ז	1 ש"ש	1 פרו סמינר
2 נ"ז	1.5 ש"ש	1 סדנת נושא
2 נ"ז	1 ש"ש	1 קורס עיוני
2 נ"ז	1.5 ש"ש	מסגרת הנחיה קבוצתית לפרויקט המרכזי
ללא נ"ז	0.5 ש"ש	סדנת כתיבה (4 מפגשים)
2 נ"ז	1.5 ש"ש	1 סדנת נושא מרוכזת בקיץ
1 נ"ז	עד שבוע מרוכז	1 סדנת אורח

26 נ"ז

11.5 ש"ש + עד שבוע מרוכז

סה"כ

שנה ב'

3 נ"ז	3 ש"ש	1 "היפר סטודיו"
2 נ"ז	1.5 ש"ש	1 קורס בחירה מעשי
2 נ"ז	1 ש"ש	1 קורס עיוני
4 נ"ז	2 ש"ש	1 סמינר חובה
10 נ"ז	מסגרת הנחיה	פרויקט מרכזי - הנחיה והגשה
1 נ"ז	עד שבוע מרוכז	1 סדנת אורח

22 נ"ז

9 ש"ש + עד שבוע מרוכז

סה"כ

פירוט הקורסים - שנה א'

סמסטר א'

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
היפר סטודיו - "מבוא אינטגרטיבי בתקשורת חזותית"	אורי סוכרי, גיא שגיא	3 נ"ז
סדנת נושא מעשית	פירוט להלן	2 נ"ז
פרו-סמינר - "מתודולוגיות מחקר - בין קריאה וכתובה להתבוננות ויצירה"	ד"ר נעמי מאירי-דן	2 נ"ז
סמינר - "עיצוב עכשווי"	ד"ר ליאת לביא, עודד בן יהודה	4 נ"ז

סמסטר ב'

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
היפר סטודיו - "לעמוד על כתפי ענקים/ות - ההיסטוריה של העיצוב הגרפי"	פרופ' עדי שטרן, ד"ר ליאת לביא	3 נ"ז
היפר סטודיו - "אוטופיה/דיסטופיה - חדשנות טכנולוגית ולאן שהיא לוקחת אותנו"	עומר זיו, עמית שניאק	3 נ"ז
קורס עיוני - "קוגניציה ומדעי המוח לעוסקים/ות בתקשורת חזותית"	ד"ר רועי עמית	2 נ"ז
מסגרת הנחיה קבוצתית: תחקיר ופרוגרמה לפרויקט המרכזי	ד"ר ליאת לביא	2 נ"ז
סדנת כתיבה (4 מפגשים)	ד"ר נעמי מאירי דן	ללא נ"ז

חופשת סמסטר

קורס מעשי מרוכז	פירוט להלן	2 נ"ז
-----------------	------------	-------

חופשת קיץ

סדנת נושא מרוכזת	פירוט להלן	2 נ"ז
סדנת אורח (עד שבוע מרוכז)	מגוון סדנאות	1 נ"ז

סה"כ שנה א' 26 נ"ז

פירוט הקורסים - שנה ב'

סמסטר א'

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
היפר סטודיו - אימפקט / IMPACT	מאיה ויניצקי	3 נ"ז
קורס עיוני - תיאוריה ותקשורת חזותית	ד"ר ליאת לביא	2 נ"ז
סדנת נושא מעשית	פירוט להלן	2 נ"ז

שנתי

פרויקט מרכזי - הנחיה והגשה	סגל התכנית	10 נ"ז
סמינר מחקר וכתובה בסביבת עיצוב לשנה ב'	אהד זהבי	4 נ"ז
סדנת אורח (עד שבוע מרוכז)	טרם נקבע	1 נ"ז
סה"כ שנה ב'		22 נ"ז

סדנאות נושא (לשנים א' וב')

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
"הספר כחדר פלאות"	פרופ' מרב סלומון	2 נ"ז
"לורם איפסום (מניפסט)"	יעל בורשטיין	2 נ"ז
"אקטיביזם, תיעוד, יצירה"	יולי כהן	2 נ"ז

"Design Fiction" (סדנה מרוכזת בקיץ)	אורי סוכרי ליאת סגל	2 נ"ז

קורסי בחירה מעשיים (לשנים א' וב')

שם הקורס	שם המרצה	נקודות זכות
סדנת הדפס רשת ותחריט - סדנה מרוכזת	אבי קריצמן	2 נ"ז

שינויים בידיעון בצלאל

רשויות המחלקה והאקדמיה רשאיות לערוך שינויים ותיקונים בתכנים המופיעים בידיעון זה, להוסיף עליהם, לגרוע מהם או לבטלם בכל עת במהלך שנת הלימודים. הודעה על כל שינוי כאמור, תפורסם במודעות בלוחות המחלקה ו/או בדרך ראויה אחרת. השינויים מחייבים את כלל הסטודנטים/ות, גם אם נקבעו או נכנסו לתוקף לאחר שהחלו את לימודיהם/ן.

תקצירי הקורסים

החטיבה המשולבת - עיוני ומעשי (היפר סטודיו + פרויקט מרכזי):

היפר סטודיו - "מבוא אינטגרטיבי בתקשורת חזותית"

אורי סוכרי, גיא שגיא

שנה א', סמסטר א', 1.5 ש"ש, 3 נ"ז

קורס ההיפר סטודיו הפותח את התואר השני יעסוק בתקשורת חזותית כאמצעי לנסח היגדים משמעותיים על ההווה התרבותי הנוכחי, שבו אנו ניצבים מול אתגרים קוגניטיביים, טכנולוגיים, כלכליים ופילוסופיים הפועלים עלינו ועל הסביבה יותר מאי פעם. הקורס יחולק לשלושה פרקים עיקריים שבהם נארח מדענים, חוקרים ותיאורטיקנים לשיחות שיהוו קרקע לפעולות חזותית של הסטודנטים. הפרק הראשון יעסוק במצב הגוף האנושי הנוכחי. דרך סדרת מפגשים על ניתוחים, אוכל, אדם ומכונה נבחן את מצב הגוף האנושי החדש. הפרק השני יעסוק בתמה של סביבה; אורבניות, ערים והתנועה בתוכן, אוטומציה מואצת, כלכלה חדשה והקריסה האקולוגית. בחלק השלישי של הקורס נעסוק בזכרון, בפרגמנטים של זכרון, באותות מהעבר האישי והקולקטיבי ובהפרטתו. ההיפר סטודיו משלב עיון תיאורטי, ותרגול מעשי.

היפר סטודיו - "לעמוד על כתפי ענקים/ות, או: איך עושים דברים עם היסטוריה"

רופ' עדי שטרן, ד"ר ליאת לביא

שנה א', סמסטר ב', 1.5 ש"ש, 3 נ"ז

כאשר עוסקים באסתטיקה עכשווית נהוג להדגיש שהיא תוצר של הגלובליזציה ומאופיינת בפסטיש של סגנונות, המקיים דו-שיח עם ההיסטוריה החזותית תוך כדי הצגת בליל של שפות וסגנונות חזותיים, המצטטים מאמנות העבר על ידי ניכוס, העלאת נוסטלגיה ומשחק עם קומפוזיציות מסורתיות. דימויים אלה מציגים שעתוק, שיכפול, ציטוט, פרודיה, אירוניה והתחזות כמו גם שילוב של סגנונות, ז'אנרים ומבנים חדשים אשר מבטלים דיכוטומיות והיררכיות בין אמנות גבוהה ודימויים חזותיים פופולאריים. שילוב השפות השונות ושזירת ציטוטים ממקורות שונים בנו שפה חזותית חדשה המתאפיינת באינטר-טקסטואליות עם שדות יצירה שונים וברב-שיח אינטר-דיסציפלינארי עם תולדות היצירה החזותית. היצירה החדשה אינה מדברת בקול אחד. היא בעלת נרטיבים ורבדי משמעויות שונים.

הקורס הוא סטודיו פעיל, שבמסגרתו מקיים/ת כל אחד/ת מהסטודנטים/ות תהליך יצירה שלתוכו נמזגת ההיסטוריה של השדה שבו הוא/יא פועל/ת. זהו מרחב מחקרי, משחקי ודינמי, המבקש להפוך את ההיסטוריה החזותית לכלי בידיהם של יוצרים/ות, ולהעמיק את גישתם/ן אל המרחבים ההיסטוריים, לחשוף את האופן שבו ביצירתם/ן של יוצרים/ות מההיסטוריה משתקפים לא רק סגנון, אלא גם עמדות שקשורות לנסיבות ההיסטוריות בהן חיו, מאורעות, תפיסות עולם, זמינות טכנולוגית ועוד. העמקת הבנה זו מעודדת את הסטודנטים/ות לתפוס גם את עצמם/ן ואת יצירתם/ן במונחים היסטוריים, ואת מרחב האפשרויות שמציע ה"עכשווי" כתלוי מקום וזמן.

היפר סטודיו - "אוטופיה/דיסטופיה - חדשנות טכנולוגית ולאן שהיא לוקחת אותנו"
עומר זיו, עמית שניאק
שנה א', סמסטר ב', 1.5 ש"ש, 3 נ"ז

קורס ההיפר סטודיו "אוטופיה/דיסטופיה" בוחן את הקשר בין התפתחותן של טכנולוגיות חדשות ומשבשות (Emerging and Disruptive technologies) לתרבות, חברה ופוליטיקה, את הקשר ההדוק שלהן לתרבות השוליים, ואת השפעתן על יצירתיות ויצירה. בקורס נכיר מושגים טכנולוגיים ונסקור בצורה ביקורתית את יחסי הגומלין שלהם עם תחומים שונים - כמו תקשורת, חינוך, כלכלה ומדינה. על בסיס החומר הנלמד נבקש לחקור ולהגיב למהלך ההיסטוריה, או לנסות לחתור תחת יסודות העתיד לבוא.

היפר סטודיו - "אימפקט / IMPACT"
מאיה ויניצקי
שנה ב', סמסטר א', 1.5 ש"ש, 3 נ"ז

ההיפר סטודיו יעסוק בניסיונות לקדם, לעכב או להכווין לשינוי באמצעות יוזמה ומהלכים אקטיביים (חברתיים, תרבותיים, כלכליים, טכנולוגיים ועוד) על ידי נקיטת עמדה ופעולה פומבית. נבחן מקרים מקומיים ובינלאומיים, ונפגוש אנשי מקצוע מתחומי אדריכלות ועיצוב, יזמות וחדשנות, מוזיאונים, אקטיביסטים חברתיים - נצביע על מהלכים דומים אך נייצר חדשים. בין כלי העבודה הקיימים, נרחיב את אפשרויות של תהליכי המחקר והפיתוח.

פרויקט מרכזי

מסגרת הנחיה לגיבוש הפרויקט המרכזי – שנה א'

שנה א', סמסטר ב', 2 נ"ז

ד"ר ליאת לביא

מסגרת הנחיה קבוצתית לצורך מיפוי, ניסוח וגיבוש מתווה לפרויקט בנושא אותו הציע/ה הסטודנט/ית, להרחבת ארגז הכלים המחקרי, ניסוח הפרויקט, הגדרת מטרותיו, סימון תחום התוכן ויעדי המחקר שלו.

פרויקט מרכזי הנחיה והגשה – שנה ב'

צוות הנחיה – סגל התכנית ויועצים אורחים.

יועצת אקדמית לפרויקט המרכזי: יעל בורשטיין

שנה ב', שנתי, 10 נ"ז

במהלך שני הסמסטרים בשנת הלימודים השנייה י/תפתח הסטודנט/ית את הפרויקט המרכזי וי/תביאו לידי גמר. פיתוח הפרויקט ייעשה בשלב זה במסגרת ההנחיה. כמו כן תקבענה 2-3 פגישות קבוצתיות בכל סמסטר לפיתוח הפרויקט ולהגשות ביניים.

החטיבה המעשית (סדנאות נושא + קורסי בחירה מעשיים):

סדנאות נושא משותפות לשנים א' וב'

סדנת נושא – "לורם איפסום (מניפסט)"

יעל בורשטיין

1.5 ש"ש, 2 נ"ז

לימודי תואר שני הם תמיד הזדמנות טובה לעצור את מרוץ העשייה ולבחון מחדש מהלך יצירתי עד לאותה נקודה, ולנסות לנסח מחדש את נתיבה מכאן והלאה. זוהי צומת חשובה, שיכולה להפוך לנקודה קריטית במהלך התבגרותו/ה של יוצר/ת. בו בזמן, סביבת לימודים מחודשת ויצירה משותפת עשויה להחזיר ליוצר איזו נאיביות חפה מאירוניה, מעוררת להט נעורים, בעיטה במוסכמות, ריגוש וחירוף נפש.

בנקודה הזו, מזמן הקורס הזדמנות לנסח מחדש הצהרה פומבית המסכמת רעיונות, עקרונות, אמונות, ערכים ומטרות של קבוצת יוצרים/ות - היא המניפסט.

נדמה שניסוח כזה חשוב במיוחד בעידן הנוכחי. "מזה זמן, פחות או יותר מאז שהמושג 'פוסטמודרניזם' חדר אל תוך ההווה שלנו, שערכים שבעבר נהנו מיוקרה רבה והניעו קדימה מהלכים היסטוריים ואף מהפכות, כגון: 'אמת', 'דרך', 'אחריות', 'שינוי' וכו' איבדו מיוקרתם לטובת ה'פוסט' וה'ניאו'. אלו, יותר משהם מסמנים דרך ואידיאולוגיה, מצביעים על תחושה של ויתור והשלמה של הפרט ושל הקבוצות שאינן חלק מההגמוניה על היכולת שלהם להשפיע, להוביל ואפילו להשמיע קול, אל מול הצל הכביר של המהלכים הגלובליים. עם זאת, הלהט של פרטים וקבוצות לייצר שינוי, שלעתים קרובות עדיין מנוסח באמצעות סוגת המניפסט - לא פחת, אף שהוא נבלע בתוך 'רעש' של מידע אינטרנטי-גלובלי משטח-כל וקול." (מגזין 'מארב', מרץ 2010).

סדנת נושא – "אקטיביזם, תיעוד, יצירה"

יולי כהן

1.5 ש"ש, 2 נ"ז

אקטיביזם, תיעוד, יצירה מבקש להביא יחד שתיים מהכמיהות הגדולות של האדם: הכמיהה ליצור ולבטא את עצמנו והכמיהה לתיקון. מטרת הקורס היא לאפשר לסטודנטים/יות ליצור יצירה שמעוגנת בעולם הרגש והמשמעות שלהן/ם ותורמת לחברה תוך ראייה ביקורתית על המציאות עם אימפקט חברתי. מעשית, יוציא לדרך הקורס, תהליך שיתחיל מחיפוש המוטיבציה האוטוביוגרפית/האישית, ויתקדם לגיבוש הנושא החיצוני (הנושא/על מה) לעבר הרעיון (איך/הצורה); עריכת תחקיר על הנושא ומה כבר נעשה בנושא שנבחר; תיעוד/יצירת חומרי גלם; עריכה וסיום ביצירה שלמה ללא הגדרה של סדר גודל. מטרת הקורס להביא את הסטודנטים/יות להפקת יצירה בכל מדיום שייבחר על ידם: סדרת צילומים, וידאו ארט, מייצג (מתועד), מוצר (מתועד), סרטון, בלוג, אתר אינטרנט, ספרון, סדרת פוסטרים, אנימציה ועוד. הקורס יכוון את הסטודנטים/יות לעשייה אמנותית שמשלבת ונותנת ביטוי למעמקים שמהם נובעים חייהם, ולצורך אישי אותנטי, ובאותו הזמן מונעת מאיכפתיות לזולת ולקהילה, שיש לה מימדים חברתיים ואפילו פוליטיים. ליצירה יהיה מימד דוקומנטרי שיהווה אמירה חברתית.

**סדנת נושא - "פואטיקה חזותית - הספר כחדר פלאות אישי"
פרופ' מרב סלומון
סמסטר ב', 1.5 ש"ש, 2 נ"ז**

הקורס ימשש כזירה מחוללת יצירה ומחקר חזותי מעשי ויעסוק בבירור ופיתוח תחבירים חזותיים מחוללי תוכן, היגדים ומשמעות פואטית שאינם מבוססי נראטיב; כל זאת באמצעות התוודעות למדיום הספר כאובייקט, כלי ומכשיר, ותוך התבוננות בתוכן ובפורמט מנקודת המבט ההיסטורית והקונספטואלית של המושג "חדר פלאות".

חדרי הפלאות המוקדמים אצרו בתוכם אוספים אישיים. על ידי צירופם של הפרטים השונים באוסף, אשר מוקמו על פי לוגיקה יותר או פחות מנומקת, זה לצד זה במרחבו של החדר, נוצרה תמונת עולם של בעל החדר - נוצק היגד. כך במסגרת הקורס יתנסו הסטודנטים/ות באפשרות ליצור היגד, אמירה, ביטוי שמורכב מהיחס שבין החדר-הספר לבין אוצרותיו.

בלב סערת המהפכה הדיגיטלית, המתרחשת בעולמנו, ואשר משפיעה ומשנה היררכיות ומנגנונים בכל תחומי החיים, שומר הדימוי החזותי על כוחו ואף מתעצם. בתרבות וויזואלית, המקדשת את המהיר והמידי, זוכה ההיגד החזותי למעמד עליון. יתרונו של הדימוי החזותי, יחיד או סדרתי, ביכולתו לתקשר ולהעביר מסרים מורכבים ועמוקים, ללא קשר לשפה, לזמן, למדיום עליו הוא מוצג, או לטכניקה בה הוא מצויר. לצד וכנגד המהפכה הדיגיטלית, חוזר הספר הפיזי לתפוס מקום משמעותי ובעל תוקף מחודש כמדיום אומנותי, תרבותי ושימושי. במעמדו החדש, הספר הפיזי מושפע מהמהפכה הדיגיטלית, וזכות קיומו תלויה בהצדקת תפקידו. זכות זו שמורה יותר ויותר לספרות חזותית. במתח שבין האנלוגי לדיגיטלי, הולכת ומתבססת ההכרה כי הספר כאובייקט לא נכחד, אלא הופך למרחב מחיה ולמדיום אוטונומי של יצירה אינטרדיסציפלינרית מסעירה, מקורית ומגוונת.

מרחב הקורס יאפשר מחקר מעשי, בדיקה ודיון רפלקטיבי וביקורתי על נושאי הקורס, ועל תהליכי עבודה.

הקורס סובב סביב שלוש תימות: "הספר", "חדר הפלאות", ו"טקסט פתוח" (מאמר מאת אומברטו אקו). הוא יתקיים בצורה של מעבדת עמיתים.

"Design Fiction"

**אורי סוכרי, ליאת סגל
סדנה מרוכזת בקיץ, 1.5 ש"ש, 2 נ"ז**

טענה נפוצה לגבי תחום העיצוב היא שעיצוב לעולם מתקיים בשירות של לקוח עם רצונות עסקיים. עיקר עבודתו של המעצב. היא לפתור בעיות בצורה מיומנת. אולם האם אפשר שעיצוב יתקיים בשירות של תועלת גדולה יותר של החברה? האם אפשר שעיצוב במקום להציע פתרונות ישאל שאלות, יעורר דיון, ירחיב את גבולות האפשר. העולם סביבנו, ההווה, בוער; מכונות חכמות, אוטומציה, עושר בלתי נתפס לצד בריחה מארצות קורסות, וירטואליזציה מואצת ורשתות חברתיות שמגדירות מחדש את היחסים האנושיים. במהלך הקורס נקרא ונלמד יחד על הוגים עכשוויים בעזרת טכניקות ופרקטיקות עיצוביות שיתופיות, נתנה על ההווה, ונבנו בעתיד. נאתגר את האפשרי, נבנה סימני אזהרה לעתיד או נצייר אפשרויות אוטופיות, נלמד ביחד עקרונות בסיסיים של פרוססינג ושל physical computing שיעזרו לנו לבנות פרוטוטיפים עקרוניים לרעיונות השונים. הקורס ילווה בהרצאות אורח של יוצרים וחוקרים רלוונטיים. נבדקת האפשרות שהפרויקטים ייערכו בשיתוף פעולה עם מעבדות שונות, פרטים ימסרו בהמשך.

קורסים מעשיים

"סדנת הדפס רשת ותחריט"

אבי קריצמן

סדנה מרוכזת, 1.5 ש"ש, 2 נ"ז

טכניקות ההדפס מאפשרות צורות ייחודית של יצירת דימוי הנעות על הספקטרום שבין הידני המכני הצילומי והדיגיטלי. הן מאפשרות משחקיות ועבודה אינטואיטיבית אך גם תכנון ובנייה איטית. בנוסף לכך הן משלבות עולם שלם של טעויות וגליציים שמשנים לעיתים את ההדפס לאחר ושונה מאוד מהמתוכנן.

מצד אחד אלו טכניקות המאפשרות שכפול של דימוי והפקת סדרה, אך שכפול זה גם מאפשר לעשות מספר רב של ניסויים וניסיונות הנשענים על מקור אחד.

חיי האמנות סבים על ציר what if, עבור רבים ורבות זו נקודת ההתחלה ועבור אחרים זו נקודת האמצע: מה היה קורה לו לאיינשטיין ולמדונה היה ילד? שואל האמן לורנס ווינר - או במילים אחרות מה קורה במפגש בין דברים שאינם דווקא עונה על ההיגיון המארגן הרציף.

בקורס נעבוד עם שאלות מהסוג הזה - נשתמש בהדפס רשת ובתחריט כדי ליצור עבודות המשלבות דימויים, רעיונות ומחשבות המצרפות בין דברים שונים בעולם - בין אם במצבים של superimposition, jaxtaporation או ברצף תמטי של דימוי רב שכבתי. נבחן דרכי פעולה בהן נבנה דימוי חדש מתוך המפגש, או כזה שבו מתפרקת תפיסה מוקדמת לגבי כל אחד מהאלמנטים שצורפו

הסדנא תתקיים בסדנת ההדפס של המחלקה לאמנות בסדנה מרוכזת שבה כל אחת.ד. מהמשתתפות.ים יבחר בטכניקת ההדפס שבה תירצה לעבוד.

החטיבה העיונית

פרו-סמינר: "מתודולוגיות מחקר - בין קריאה וכתובה להתבוננות ויצירה"

ד"ר נעמי מאירי-דן

שנה א', סמסטר א', 1 ש"ש, 2 ב"ז

"תמונות ניתנות לקריאה; מלים ניתנות לראיה".

הנחת יסוד זו עומדת בבסיסה של התקשורת החזותית; וקורס זה מבקש לחדד את הקשר בין דימוי (תמונה) למלה (טקסט), בין קריאה לראייה (שלא לדבר על התבוננות), ובהכרח בין פעולת הכתיבה לפעולת היצירה ובין מהלכים שהם אינטואיטיביים במהותם למהלכים המבוססים על ידע (השכלה) ועל מיומנויות ("ארגז כלים").

ככל שהדבר נוגע בפרקטיקות עיוניות של תיאור-ניתוח-פרשנות של יצירה חזותית בכלל ושל "תקשורת" חזותית בפרט, הרי שהן שוזרות בין לימודי תולדות האמנות ללימודי ביקורת התרבות החזותית. ככאלו הן מבוססות על מתודולוגיות שונות, שמקורן בדיסציפלינות השונות של מדעי הרוח ומדעי החברה. המנעד הזה שוזר בחובו, מן הסתם, גם התייחסויות שונות (ואף סותרות) למקומה של הפרשנות, החל בעמדה ה"מודרניסטית" הקוראת לחקר האמת וכלה בעמדה ה"פוסטמודרניסטית" המבקשת לשחרר את הקורא/ת/צופה מכל מחויבות לעמדת המחבר/ת ולכוננתו/ה, בין שהוא נאמן אך ורק לעצמו ובין שהקריאה/צפייה שלו היא פועל-יוצא של חברותו/ה ב"קהילה פרשנית" כזו או אחרת.

קורס זה מבקש להעניק לסטודנט/ית כלים למחקר בשדה של התקשורת החזותית, מתוך כוונה להניע מהלך מקריאה של טקסטים (בעלי אופי שונה) לכתבתם. הנחת היסוד היא ש"הרחקת העדות", קרי הפניית מבט חוקר ליצירתם של אחרים/ות וכתובה על אודותיהן, היא שלב מקדים הכרחי בהקניית מיומנויות מחקר החיוניות לצורך פעולת היצירה עצמה. ובמלים אחרות, אם נחזור להנחת היסוד שאיתה התחלנו, אין ספק, שבכוחן של קריאה וראיה מיומנות, המבוססות על כלי מחקר אקדמיים להוליך ל"כתיבה" (במובן של יצירה) שהיא עשירה, תבונית, מבוססת קונטקסט, אפקטיבית ומקורית יותר.

סמינרים

סמינר חובה - "עיצוב עכשווי"

ד"ר ליאת לביא, עודד בן יהודה

שנה א', סמסטר א', 2 ש"ש, 4 ב"ז

הסמינר "עיצוב עכשווי" יסקור מגמות, תיאוריות, מוסדות ומעצבים/ות מובילים/ות בשדה העיצוב העכשווי. הקורס יציג את השיח אודות העיצוב בהקשר הרחב של מגמות תרבותיות, כלכליות, חברתיות, תקשורתיות ואסתטיות. בכך יציע הקורס מבט רחב על היסודות השונים היוצרים את תרבות העיצוב במאה ה-21 ואת מקומו והשפעתו בחברה העכשווית. תוך הצגת השיח החדש יעורר הקורס דיון בנוגע למקומו של העיצוב במאה ה-21 לא רק כמשקף את החברה ואת רוח התקופה, אלא גם כמכשיר בעל עוצמה תרבותית, היוצר אידיאולוגיה חדשה המשפיעה על הדרך בה אנו תופסים את עצמנו ואת העולם סביבנו.

נבחן את יחסם של מעצבים/ות ויוצרים/ות שונים לסוגיות חברתיות כמו המשבר הכלכלי, המודעות האקולוגית, הממשק בין שוק האמנות לשוק העיצוב וכדומה. בנוסף יושם דגש על היכרות עם השחקנים/ות השונים/ות בשדה העיצוב הבינלאומי הבונים את השיח העכשווי ואת יחסי הגומלין בין עולם העיצוב למוקדי הכוח החברתיים-כלכליים-פוליטיים.

סמינר חובה "מחקר וכתיבה בסביבת עיצוב לשנה ב"

אהד זהבי

שנה ב', שנתי, 2 ש"ש, 4 נ"ז

תקציר

סמינר שנתי שמלווה את הפרויקט המרכזי לקראת השלמתו. במסגרת הסמינר נסקור מגוון של שיטות מחקר עיוניות ומעשיות בתקשורת חזותית, ומתוכן נבחר את שיטות המחקר המתאימות לכל סטודנטית וסטודנט בכל שלב בפיתוח הפרויקט - ואולי גם נגלה וננסח שיטות מחקר חדשות. בעזרת שיטות המחקר הנבחרות הסטודנטיות והסטודנטים יגבשו את הידע העיוני והמעשי הרלוונטי למימוש נכון ומוצלח של הפרויקט שלהם ויציגו את הידע הזה ואת תרומתו לפרויקט בסדרה של הגשות ביניים. ההגשה הסופית בקורס תהיה עבודת סמינר שתציג את תהליך המחקר ואת תרומתו לתוצר הסופי בפרויקט המרכזי.

קורסים עיוניים

קורס עיוני: קוגניציה ומדעי המוח לעוסקים בתקשורת חזותית

ד"ר רועי עמית

שנה א', סמסטר ב', 1 ש"ש, 2 נ"ז

החוויה הראייתית נוצרת באינטראקציה בין העולם לבין הסובייקט. מה מתרחש במפגש זה? כיצד פועלת מערכת הראייה? כיצד דימויים שונים גורמים לפעילות עצבית? האם ניתן לדעת כיצד הפעילות העצבית תתורגם לחוויה? כיצד גירויים מפעילים בנו רגשות? עד כמה התפיסה שלנו קשיחה ופועלת על פי סט חוקים מוגדר ועד כמה היא גמישה? למה אנשים משחקים קנדי קראש? הקורס ייצר מרחב רעיוני ומעשי שבו נכיר עקרונות מרכזיים במדעי המוח והפסיכולוגיה הקוגניטיבית, בדגש על הבנת מערכת הראייה ועל אופני פעולתה. במסגרת הקורס יתהווה מרחב שיח ועבודה סביב המפגש בין פסיכולוגיה מדעי המח לבין עיצוב - נקיים סדנאות מעשיות ונתרגל יצירת דימויים לאור העקרונות שננסח - נדון בהרחבה בקשב החזותי (visual attention) ובאופן פריסתו בזמן ובמרחב. נראה ביחד אשליות ודוגמאות להתניות תפיסתיות ו" hacks" של מערכת הראייה. נדון בלמידה התניות ומערכת בהקשר של ממשקי משתמש ומשחקים ונדון בדוגמאות ויישומים מתחום הקולנוע, הניו מדיה והפיסול הסביבתי.

קורס עיוני - "תיאוריה ותקשורת חזותית: פילוסופיה של התפיסה"

ד"ר ליאת לביא

שנה ב', סמסטר א', 1 ש"ש, 2 נ"ז

הקורס מתחקה אחר שורה של מושגי מפתח, בהם "אמת", "זמן", "צבע", "ייצוג", "סימן", "אינטרסובייקטיביות", "גוף" ועוד, ובוחן את האופן שבו הם מתעצבים ומעצבים את המרחב החזותי. החקירה התמטית תוביל אותנו מההיסטורי ועד העכשווי, מצירי מערות ועד לגישות עכשוויות לעיצוב רובוטים. דרך עיון בטקסטים מתחום הפילוסופיה של התפיסה ובפרויקטים חזותיים מושגיים נבקש להבין אילו עמדות מטאפיזיות משתקפות בעולם החזותי הסובב אותנו, וכיצד ניסויי מחשבה, ומטאפורות חזותיות מעצבות את דיונים פילוסופיים.

סדנת כתיבה (4 מפגשים)
ד"ר נעמי מאירי דן
שנה א', סמסטר ב', 0.5 ש"ש, ללא נ"ז

סדנאות אורח

שנה א+ב', סמסטר א'/ב', עד שבוע מרוכז, 1 נ"ז.

כחלק בלתי נפרד מהמהלך הלימודי מבקשת התכנית ליצור הזדמנויות למפגשים עם מרצים/ות אורחים/ות - מעצבים/ות, אמנים/ות, אנשי/נשות מדיה ותיאורטיקנים/ות מובילים/ות מהארץ ומהעולם - ולחשיפה למגוון רחב של אופני פעולה ונקודות מבט בשיח העכשווי של עולם העיצוב והתקשורת החזותית. במסגרת זו יתקיימו סדנאות אורח בנות עד שבוע אשר יועברו לסטודנטים/ות בשנים א' ובי'. על כל סטודנט/ית להשתתף בסדנת אורח אחת בכל שנה בהיקף של 1 נ"ז. סה"כ על כל סטודנט/ית בתכנית להשתתף בשתי סדנאות אורח בהיקף כולל של 2 נ"ז.

סדנת אורח: ארדווינו
ליאת סגל
1 נ"ז

מאז ומתמיד טכנולוגיות חדשות היו מקור השראה, כלים וחומרי גלם בידי מעצבים ואמנים. טכנולוגיות שפותחו בשנים האחרונות מאפשרות לאנשים שאינם מגיעים מרקעים טכנולוגיים מסורתיים ליצור ולפתח אובייקטים אינטראקטיביים פיזיים שחשים את סביבתם ומגיבים אליה.

בסדנא נלמד עקרונות בסיסיים באלקטרוניקה ובכתיבת קוד וניצור אובייקטים אינטראקטיביים, באמצעות שימוש במיקרו-בקרים מסוג 'ארדואינו'. ארדואינו הוא מיקרו-בקר המאפשר קריאת מידע מחיישנים ורכיבי אלקטרוניקה שונים ושליטה על פעולת רכיבי פלט, כמו תנועת מנועים, תאורה וקול.

אחד מחוזקותיו של הארדואינו הוא בקהילה שנוצרה בעקבותיו, הדוגלת בשיתוף מידע וקוד פתוח ומאפשרת למידה עצמאית ופתרון בעיות, גם לאנשים שאינם בעלי ידע מוקדם בפיתוח אלקטרוניקה או תוכנה.

הסדנא אינה דורשת ידע מקדים ומתאימה לכל מי שסקרנית ליצור בכלים טכנולוגיים חדשים, ומי שמעוניין להוריד פחדים ומחסומים מכך.